

Грігченко Тетяна

кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри фахових методик
та інноваційних технологій
у початковій школі

Лоюк Оксана

кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри фахових методик
та інноваційних технологій
у початковій школі

ФОРМУВАННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ КУЛЬТУРИ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ

Актуальність дослідження. Сучасні кардинальні перетворення суспільства і школи, зміна соціокультурних пріоритетів вимагають від педагога переорієнтації його свідомості на гуманістичні цінності, адекватні характеру творчої інноваційної педагогічної діяльності, яка знайшла своє відображення в розробці і введенні елементів нового змісту освіти, нових освітніх технологій, зміцнення зв'язку школи з наукою, зверненні до світового педагогічного досвіду. Разом з тим, зміни, що відбуваються в суспільстві та освіті істотно впливають на розвиток особистості, її професійну культуру.

Зі зміною освітніх парадигм, переходом на нові педагогічні технології, орієнтовані на варіативність, індивідуально-творчі форми і методи підготовки фахівців школа виступає як інститут розширеного відтворення і трансляції інноваційної культури. В сучасних умовах важливими характеристиками особистості та діяльності педагога стають загальна, комунікативна та інноваційна культура, що забезпечують вихід за межі нормативної діяльності, здатність створювати і передавати цінності культури, обумовлюють особистісний розвиток. Самореалізація особистості у педагогічній діяльності, вироблення на цій основі індивідуально-творчої педагогічної системи, постійне прагнення до педагогічного пошуку і

самовдосконалення складають основні напрями формування інноваційної культури педагога.

Базовими для розробки цієї проблеми є дослідження загальних закономірностей навчально-виховного процесу у вищій школі, технологій навчання і виховання студентів, моделей особистості та діяльності фахівця (В. Адольф, В. Беспалько, Н. Бібік, В. Болотов, М. Вашуленко, І. Зимня, Л. Карпова, Г. Коберник О. Коберник, А. Маркова, С. Молчанов, М. Нечаєв, О. Савченко, В. Сластьонін, О. Сокольникова, Н. Тализіна, Н. Черв'якова та ін.).

Принципове значення для теорії та практики педагогічної освіти мають дослідження І. Бега, В. Бондаря, О. Комар, Л. Коваль, С. Мартиненко, О. Митника, І. Осадченко, І. Пальшкової, Д. Пашенка, О. Пехоти, О. Пометун, О. Савченко, Л. Хомич, Л. Хоружої, І. Шапошнікової та ін.

В останні роки помітно активізувалися дослідження в галузі професійної культури (І. Зимня, І. Ладенко, І. Панова, Л. Рапацька, Г. Соколова та ін.). Все більше усвідомлюються і теоретично розглядаються питання формування різних видів професійної культури педагога в дослідженнях Т. Бондаревської, В. Краєвського, В. Сластьоніна, В. Тамарина, А. Хуторського та ін. Дослідження проблем педагогічної культури знайшло відображення в низці наукових праць зарубіжних учених (У. Берч, І. Глімффорд, А. Гропле, А. Депардьє, С. Кіль, Ч. Канаппер, Л. Уайт та ін.).

Визначенню цілей і завдань педагогічної та управлінської інноватики присвячені дослідження В. Беспалько, Г. Бесараба, І. Гараєва, І. Дичківської, Н. Дудник, Г. Коберник, О. Комар, І. Осадченко, С. Полякової, О. Пометун, М. Поташник, Г. Селевка, Н. Тализіної, М. Чепіль та ін.

У той же час, накопичений у педагогіці й суміжних із нею науках значний теоретичний і фактичний матеріал не дає повного уявлення про формування інноваційної культури педагога в процесі професійної підготовки у вищому навчальному закладі, недостатньо розробленими залишаються проблеми організації цілісного освітнього процесу, не повною

мірою розкриваються науково обґрунтовані шляхи формування інноваційної культури педагога. Нині система професійної підготовки педагога у ЗВО в цілому не забезпечує формування інноваційної культури майбутнього вчителя початкової школи.

1. Інноваційна педагогічна діяльність: сутність, типологія, закономірності організації

На сучасному етапі суспільного розвитку освіта є тією ключовою сферою, від якої залежить не тільки рівень загальної культури і професійної підготовки людини, а й досягнення нею особистісної зрілості. Інноваційна педагогічна діяльність, пов'язана з відмовою від відомих штампів, стереотипів у навчанні, вихованні та розвитку особистості учня, виходить за рамки діючих нормативів, створює нові нормативи особистісно-творчої, індивідуальної спрямованості діяльності вчителя, нові педагогічні технології, що реалізують цю діяльність. У ній учитель глибше реалізує себе як носій соціальних інновацій.

Інноваційні процеси в освіті та науці вимагають принципово нових форм і механізмів взаємодії теорії і практики. Забезпечення інноваційної діяльності передбачає дослідження групи питань, включаючи виявлення: соціокультурних, морально-духовних чинників, що детермінують потребу в розширенні інноваційної діяльності та новому соціальному типі особистості вчителя, здатного до її реалізації; виявлення особливостей розвитку педагогічного професіоналізму і можливостей підвищення його інноваційного потенціалу, вироблення методичних рекомендацій щодо переведення наукових інновацій у масову практику.

Інноваційна діяльність педагога – одна з найактуальніших педагогічних проблем у сучасній дійсності. Але розгляд цієї проблеми неможливий без розуміння основних термінів – «інноваційна діяльність», «інновація» та їх співвідношення з такими поняттями як «нововведення», «традиція»,

«інституція». Точнішими і зрозумілішими співвідношення цих понять один до одного стають при розгляді особливостей виникнення терміну «інновація» в мові взагалі, і в педагогіці, зокрема.

У сучасному словнику іноземних слів «інновація» трактується як діяльність зі створення, засвоєння, використання та поширення нового, з цілеспрямованою зміною, що вносить у середовище впровадження нові елементи, які викликають перехід системи з одного стану в інший [26, с. 261].

Інновація (*inovatis: in – в, novus – новий*) в латинській мові означає входження нового в деяку сферу, вживлення в неї і породження цілого ряду змін у цій сфері. А значить, інновація це, з одного боку, процес оновлення, реалізації, впровадження, а з іншого – це діяльність впровадження новації в певну практику [28, с. 112].

Термін «інновація» увійшов у вжиток у 1930-і роки в якості соціологічного всередині соціології культури і культурної антропології. Інновації при такому підході розглядалися як підстава змін у культурі, як поширення особливостей культури або субкультури за її власні межі. Інновація протиставлялася традиційним формам дії, мислення і поведінки. Те, що виходило за рамки традиції і звичаю, те й було чимось особливим.

Теорія проектування особливих типів педагогічних систем та інновацій в освіті висвітлювалася в роботах В. Беспалько, Г. Бесараба, К. Волокитіна, П. Гальперіна, І. Гараєва, Л. Занкова, Д. Ельконіна, Н. Капустіна, С. Назірова, С. Полякова, І. Роберта, Г. Селевка, Н. Тализіної та ін.